

drugi naši ljudje o ti zadevi oglasili, da bi se stvar urenila, kakor želimo. Bog blagoslov početje!

V Zagrebu 27. dec. 1860.

K. Žavčanin.

„Slovenka.“

I sedma knjiga „Slovenke“ ugleda sveta, još jedna (osma) izišće, pa je za ovu godinu navršila tečaj. Sa novom (1861) godinom počinje nov tečaj, te će izlaziti iza kraja svakog meseca, buduć da mi črez godina još nikako moguće nije na preče izdavati. Pri početku izdanja „Slovenke“ mišlja sasvim ženskom polu je posvetiti, no doenije po broju predbrojnika uvidi, da s' njima neću daleko vtići, jer beu odveć u manjini, zaoto uzede drugi pravac, mnome naznačeni t. j. sluziti Slovenstvu, koje Bogu hvala dostojno me i podpomaga.

„Slovenka“ dakle i od sele priderževa će se svoga udarenog puta, govoreći o slovenstvu i za slovenstvo a najviše za Srbinstvo. O njezinom napredku i uredjenju neću govoriti, to će tek pravedna kritika oceniti, do reći samo moram, da beše više moralne i materialne pomoći, da bi i na jošte mogla i saveršenija biti; jer koje pokorno Slovenku prolio, video je gotovo izključivo urednikovog rada, a znate kako Gjiri Ferić veli: nejaka je reka svaka — ka se deli na viš traka. —

„Slovenka,“ kao što je već rečeno, izlaziće iza svakog meseca, daklem godišnje 11 — 12 svezaka po 5 — 6 araka u najvećoj osmini, i koštovaće za celu godinu 3 fl. a. v. za pol godine 1 fl. 50 nov. za četvert 80 nov. Ko deset predbrojnika skupi, dobija jedanajstog na dar, bilo u knjigama ili novcu. Predplata šalje se upravo uredničtvu, svima uredničvama jugoslovenski novina. Knjižarama u Beću: Ferd. Klema; Pragu: Jana Pospisla; Beogradu: Valožića; N. Sadu: Hinza i Fuksa.

Pozivamo sve naše dosadašnje predplatnike, da što pre obnove sveje predplate; jer u protivnom slučaju oće im se obustaviti brojevi.

Pozivamo i drugo čitajuće občinstvo prostranog jugoslovenstva, da i ono što skorije pristupi u kolo naši dosadašnji podupirača, da bi što sigurnije u borbu suprot neznanstva i tmine upustiti se smeli.

U novom Sadu na sv. Andrija.

Emil Čakra, urednik Slovenke.

Jezikoslovna drobtinica.

Odgovor na vprašanje: Kdo so bili rotmani?

Ko je notranja Avstrija imela še svoje posebne vajvode v Gradeu, so ti vojvodi po deželi različne častnike postavljali. V starih listinah posebno to trojico najdem: Raitmann, Raithmann, Fraiss in Walpot, Walbot.

Na Štajarskem še imamo dosti hišnih in osebnih imen: pri Ratmonu, Ratmunu, Rotmanu, pri Frasu, pri Vaupotu, Vôpotu, Vaupotiču. Ratmuni so posebno po slovenskih goricah naseljeni, Frasov najdeš od Plača do ogerske meje skoro v vsaki vasi; po domače se jim pogostoma pravi: „Pri sodecu, pri rihtarjevih, pri Petkovih“. Tudi Vaupote najdeš na dravskem polji, pri sv. Antonu in sv. Jurji na Ščavnici. Na dravskem polji je cela vas z imenom Vaupoče ponemčena: v Amtmannsdorf.

Rotman, Ratmun je bil Raitman, Rātmann, kteri je srenjske rajtene vodil, nemški raiten, râten = rechnen; Vaupot, Vôpot pa je bil Walpot in v staronemški deržavi poslanec na deželne zbore, pozneje je pobiral štibro in jo je v grad nosil (Murko ima v svojem besedniku vapot, Stadtknecht), Fras pa je to kar Frais v staronemški deržavi enak poznejemu „Bannrichteru“, zato še Frasi imajo domače imena: Sodečevi, Rihtarjevi, Petkovi, ker je večidel v petek bil tožni in sodni dan.

Davorin Terstenjak.

Lepoznanski del.

Turki in raja.

Poleg ilirskega.

I.

Bilo je mesca malega serpana 18**. Temna noč je pokrivala polje kosovo, široki oni grob svobode srbske, kjer je hudovoljni Vuk Branković, izdavši Boga in dom svoj, podvergel hrabri srbski narod sužnosti turški.

Kakor da bi ne samo nebo ne hotlo se ozirati na mesto, ki je bil priča ostudnega izdajavnega djanja ter je gledalo, zapad zvezde srbske slave in kjer zdaj sirovi ptujec z nogami teptà častni križ: to noč zašle so bile tudi zvezde iz nebeškega stropa; temni oblaki pokrivali so celo obzorje; plava dežja se je razlivala strahovito po širokih poljanah; pogostoma potresala se je zemlja vsled gromovega bobnenja in svitli bliksi prekrižavali so enako gorečim kačam gosti mrak.

Kadar je blisk osvetil v žalost zaviti svet, mogel si viditi za trenutek jahača, jezdečega v Novipazar; — zidovi novopazarski in šibki minareti pokazovali so se v daljavi enako belim nočnim prikaznim. Konj, preplašen nočne groze in boden od ostrog jahačevih dirjal je urnih skokov; jahaču se rudeči turban razvije ter vihrá po zraku enako ogujenemu krilu. In zopet ga je tema pokrila; ne vidi se za ped daleč, le slišati so težki stoki konja in žalostni žvižg vetra. Zopet švigne blisk iz oblakov in vnovič se vidi jahač na golem konji z raztergano in na več mestih okervavljeni obleko; konj, čern ko gavran, pobelil se je bil od samega pota; pene perskajo od njega na vse strani in vendar ga naganja jahač na vso silo v dir. Že je tako daleč od nas, da ga tudi pri pogostnem bliskanji ni moč več videti; pa saj tudi Novipazar ni več daleč; o jasnem nebu mogle bi se že viditi mestne vrata. In vendar jahač pozorno meri daljavo, pazljivo se ozira ter posluša, kakor da bi se bil koga bal in želet mu izbegniti.

Srečno zdaj priletí pred mestne vrata in zakliče: „Durat aga! Odprite psi!“ Ta glas mogel je biti zapoved stražnikom, kajti so na hip se odperle vrata; vhod bil je razsvitljen z bakljami, v njem so stali v vojaškem redu panduri, nizko klanjajoči se. Kakor na pol mertev šine jahač skozi vrata! „Selam alečim, častiti paša!“ pozdravlja Durat, pandurski aga, z znižano glavo svojega gospodarja, gospodarja pašaluka novopazarskega; — al konj se v tem hipu zgrudi pod jahačem, paša se zvali v prah, dva, trikrat se preverne, preden se vzdigne; osupnjeni panduri pa gledajo svojega paša, vidši bledo obliče, raztergano in okervavljeni obleko, in preplašeni ne morejo odverniti oči od njega. Paša malne z rokami in veli, uaj vrata urno zaprejo; al oni ga ne razumejo, dokler sam enega pandurov ne zgrabi ter ga porine, malo da si ni glavo razbil ob vratih, ter je padel omedlevši po tleh. Tovarši zdaj razumejo ukaz milostljivega paša in hitijo zapreti duri.

„Hej, Durat!“ — zaupije paša agi — „zakliči mi urno svetnika in muftija, da pri tej priči prideta pred me. In ti obhodi urno straže; — pri moji veri, tudi v teh zidovih nismo več varni psov hajdukov. — Aga molčé prekriža roke na persih in kakor bi se česa spomnil, pogleda namesti vprašanja milo svojega gospoda. Al ta ga razume, zakaj bridka žalost mu pokrije lica; zatem ojstro pogleda aga ter reče: „Pojdi in storil mi kakor sem ti ukazal!“

Aga odide, paša pa se oberne zdaj h konju, ki je bil med tem pogovorom težkih stokov poginil, in reče: „Joj meni! tudi tebe sem zgubil, Amharo, carsko diko. Kdo te ni poznal v Novempazaru, kakor tudi v Belem gradu in večnem Štambulu. Da! v svojem teku nadvladala si lastovko in trikrat rešila mi življenje. Ko je Kuli — kapitan pobil kneza bosanskega v Šumadiji, kjer je naših le malo ostalo pri življenji, ti si me srečno odnesla skozi sredo ojstrijih mečev proklete raje, in akoravno so jatagani kri-